

Länsstyrelsen
Västmanlands län

BESLUT

1 (10))

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Revidering av beslut för naturreservatet Ridö-Sundbyholmsarkipelagen i Västerås, Eskilstuna och Strängnäs kommun

Beslut

Länsstyrelserna i Västmanlands och Södermanlands län förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat. Naturreservatets namn är Ridö-Sundbyholmsarkipelagen.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelserna med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet (se reservatsföreskrifter).

Länsstyrelserna fastställer samtidigt skötselplan för området, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen för naturreservatet (bilaga 4).

Länsstyrelserna beslutar med stöd av 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd att förvaltare av naturreservatet ska vara Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Södermanlands län och Sveaskog AB, se bifogad karta (bilaga 1).

Länsstyrelserna beslutar att, då detta beslut vunnit laga kraft, av Länsstyrelsen i Västmanlands län och Länsstyrelsen i Södermanlands län den 19 december 1984 fattat beslut om naturreservat enligt 7 § naturvårdslagen, dnr 11.121-546-73 och 11.1211-783-78, skall upphöra att gälla. Länsstyrelserna beslutar även att, Länsstyrelsen i Västmanlands län beslut om återkallande av förordnande om förvaltning för vissa delar av Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat den 24 juni 2004, dnr 511-6859-04, skall upphöra att gälla.

Datum
2008-05-20Dnr
511-8689-05
511-10362-2007**Uppgifter om naturreservatet**

Objektnamn	Ridö-Sundbyholmsarkipelagen
RegDOS-id	2001341 och 2001300
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland och Södermanland
Kommun	Eskilstuna, Strängnäs och Västerås
Lägesbeskrivning	Beläget i mälaren, ca en mil söder om Västerås och en mil nordöst om Eskilstuna
Terrängkartan:	10G NO, 10H NV, 11G SO och 11H SV
Fastighetskartan:	10G 8i, 10G 8j, 10G 9h, 10G 9i, 10G 9j, 10H 8a, 10H 9a, 11g 0i, 11g 0j och 11H 0a
Naturgeografisk region:	Nr 24, Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken
Kulturgeografisk region:	Mälardalen
Fastigheter:	Aggarön 1:1, 1:2, Aspesta 4:1, Björsund 4:2, 4:3, 4:4, 4:5, 8:1, 9:1, 10:4, 10:28, Grundby 2:3, 2:5, 5:3, Helgarö-Edeby 1:1, Hyggeby 1:2, 1:8, 2:2, 3:1, Jäders-Mälby 1:2, 1:3, 1:5, 1:6, 2:11, 2:12, Kafjärdenskögen 1:1, 1:2, Knutsberg 1:2, Långholmen 1:1, Lövgård 5:1, Norrby 1:7, 1:8, Näs 1:3, 1:5, Ridö 3:1, 3:2, Stora Almby 2:13, Sundbyholm 2:1, Tidö 1:371 och del av Tidö 1:347, Tärby 1:10, 2:24, Vallby 3:3
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Södermanlands län och Sveaskog, se bilaga 1.
Areal, total:	8 538 ha, varav produktiv skogsmark 1 226 ha (1040 ha är strikt skyddad produktiv skog)
Areal, Södermanland	2 958 ha, varav produktiv skogsmark 389 ha (389 ha är strikt skyddad produktiv skog)
Areal, Västmanland	5 580 ha, varav produktiv skogsmark 837 ha (651 ha är strikt skyddad produktiv skog)

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

- 1 uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning,
- 2 slutavverka, gallra, röja, ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle i den skogsmark och trädklädd betesmark som anges i bilaga 2,
- 3 odla skog på befintlig eller nedlagd åker och betesmark. Föreskriften gäller även vedväxter i energiutvinningssyfte,
- 4 inplantera för trakten främmande växt- eller djurarter utanför tomtmark,
- 5 anordna upplag annat än tillfälligt för jord- eller skogsbrukets behov,

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

- 6 dikesrensa annat än i samråd med Länsstyrelsen,
- 7 bedriva täkt,
- 8 bedriva vasstäkt, annat än vid befintliga båthamnar,
- 9 använda eller sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk samt handelsgödsel, med undantag av på åkermark och tomtmark,
- 10 sprida stallgödsel, med undantag av på åkermark och tomtmark,
- 11 upplåta eller använda mark för båthamn, båtuppläggningsplats, annat än i anslutning till befintliga bryggor och på tomtmark,
- 12 använda eller upplåta mark för skyttetävling, orienteringstävling eller militära övningar,
- 13 jaga på ön Skorven,
- 14 under tiden 1 maj - 31 augusti utöva jakt under sön- och helgdag, eller dag före sön- och helgdag.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

- 15 upplåta mark för tältning mer än 2 dygn,
- 16 slutavverka, gallra eller röja på skogsmark och trädklädd betesmark i det område som ej omfattas av föreskrift A2,
- 17 spränga, gräva, muddra, schakta, borra, dämna, dränera, utfylla, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning med undantag av på åkermark, tomtmark eller vid normalt underhåll av väg,
- 18 anlägga väg, ta bort väg, bredda eller räta ut befintlig väg samt anlägga parkerings- eller mötesplats,
- 19 anlägga mark- eller luftledning,
- 20 uppföra stängsel eller andra inhägnader annat än på mark som nyttjats som betesmark.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskilt rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

- 1 utmärkning av reservatets gränser,
- 2 uppförande och underhåll av anordningar för allmänhetens friluftsliv, t.ex. anläggande av vandringsleder, uppsättning av informationstavlor, utplacering av soptunnor samt anläggande av eldstäder,
- 3 vård av vegetation, flora och fauna genom betesdrift, slåtter, naturvårdande avverkningar och röjningar,
- 4 dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, vegetation, flora och fauna.

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

Eventuella intäkter från föreskrift B3 tillfaller förvaltaren för respektive område som förvaltas av Länsstyrelserna. Eventuella intäkter från åtgärder inom det område som ägs av Sveaskog skall tillfalla Sveaskog, inkomster från naturvårdande åtgärder på de delar som omfattas av föreskrift A2 skall återföras till området.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 göra upp eld annat än på anvisade platser eller i medhavd grill,
- 2 skada eller förstöra berghällar (t.ex. genom bergbörning, målning eller inhuggning av inskription eller dylikt),
- 3 cykla utanför vägar och stigar,
- 4 fälla eller på annat sätt skada eller insamla levande eller döda träd och buskar,
- 5 skada vegetationen eller naturföremål, t.ex. genom att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov,
- 6 insamla insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 7 sätta upp tavla, skylt, markeringar eller permanent snitsla spår, annat än på befintliga informations- och anslagstavlor, samt på tomtmark och båtklubbar,
- 8 fånga, döda eller bortföra djur, klättra i boträd, föra bort ägg eller bo eller på annat sätt medvetet störa djurlivet,
- 9 anordna skyttetävling, orienteringstävling eller träning för detta,
- 10 på ett störande sätt köra med motordrivna farkoster, exempelvis med vattenskoter,
- 11 tälta mer än två dygn på samma plats.

Utan hinder av ovanstående föreskrifter är det tillåtet att:

- utföra nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- bedriva jakt samt på ett varsamt sätt föra motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av klövvilt,
- genomföra åtgärder för underhåll och markering av farlederna samt trädgårdsarbete.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren eller arrendator i samråd med förvaltaren att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel i enlighet med skötselplanen, ej heller för vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena. För sådana vetenskapliga undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande.

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

Skogsvårdslagen (1979:429) ska ej gälla i området, annat än i det område där skogsbruk ej är förbjudet.

Länsstyrelserna erinrar om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att;

- bevara och utveckla naturvärden knutna till bland annat den rika förekomsten av lövskog, särskilt ädellövskog, och det klimatiskt gynnade läget vid Mälaren,
- bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden knutna till ett Mäljarlandskap som präglats av agrart nyttjande,
- bidra till att upprätthålla ett gynnsamt tillstånd för de Natura 2000-naturtyper som anmälts för de berörda Natura 2000-områdena med dess strukturer, funktioner och typiska arter samt bidra till att upprätthålla ett gynnsamt tillstånd för de Natura 2000-arter som anmälts för området,
- bevara och/eller återskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter som är knutna till områdets olika naturtyper,
- bevara fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar, såsom åkerholmar, brukningsvägar, röjningsrösen etc.,
- bevara höga värden för rörligt friluftsliv och turism, samt främja allmänhetens möjligheter till natur- och kulturmiljöupplevelser,
- främja områdets nyttjande för forskning och undervisning.

Åtgärder för friluftsliv, turism och forskning får dock inte medföra att de natur- och kulturmiljövärden som utgör grund för reservatet på ett betydande sätt påverkas.

Syftet skall tryggas genom att;

- skogar som påverkats av skogsbruk samt igenväxta trädklädda betes- och slåttermarker sköts på ett sådant sätt att områdets landskapsekologiska naturvärden knutna till ädellövskog och lövskog med ädellövinslag förstärks,
- delar av skogarna i området lämnas till i huvudsak fri utveckling med enstaka naturvårdande punktinsatser,
- ängs- och betesmarker hävdas genom slåtter och/eller bete,
- agrara strukturer i landskapet underhålls samt hålls fria från igenväxningsvegetation så att de framträder tydligt i omgivningarna,
- riktade informationsåtgärder om natur- och kulturmiljövärden till olika målgrupper,

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

- anläggningar för friluftslivet underhålls och uppförs vid behov för att kanalisera och underlätta vistelse i området samt för att åstadkomma en utbyggd service för friluftslivet

Beskrivning av området

Naturreservatet omfattar Ridö-Sundbyholmsarkipelagen, ca 160 öar, holmar och skär i Mälaren, mellan Västerås och Eskilstuna.

Öarna i området har till stor del tillkommit genom landhöjning sedan Mälaren bildades på 1100 - 1200-talet och har i varierande utsträckning kommit att nyttjas för olika ändamål sedan det steg upp ur havet. Klimatet i Mälaronrådet är lokalmaritimt med höga sommartemperaturer och låg nederbörd. De låglänta partierna i området är näringsrika.

Naturreservatet är rikt på lövskog och är ett av Mellansveriges största sammanhängande ädellövträdsområden. Lövträdsdominansen, med stort inslag av ek, alm, lind, ask och hassel är såväl klimatiskt som kulturellt betingad. Hagmarkerna och ädellövskogarna är botaniskt rika med inslag av sydliga arter. Framförallt ädellövskogen på före detta inägor är gammal och hyser mycket höga naturvärden, liksom skogen på många av de mindre öarna. Inslaget av mistel är karaktäristiskt för öarna. Stora delar av barrskogen och de yngre triviallövdominerade skogarna är påverkade av skogsbruk.

Skäl för revidering av beslut

Länsstyrelserna i Västmanlands län och Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade den 19 december 1984 om bildande av Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat. Länsstyrelsen i Västmanlands län beslutade om återkallande av förordnande om förvaltning för vissa delar av Ridö-Sundbyholmsarkipelagens naturreservat den 24 juni 2004. Huvudsyftet med naturreservatet var att bevara områdets natur- och kulturmiljöer med dess natur-, kultur och rekreationsvärden.

Regeringen fastställde de berörda Natura 2000-områdena som område av gemenskapsintresse (SCI) 2005, samt förklarade området som särskilt skyddsområde (SPA) 1996. Bevarandeplanen för Natura 2000-områdena fastställdes för Ridöarkipelagen (SE0250008) den 21 december 2005 och för Ridö-Sundbyholmsarkipelagen södra (SE0220077) den 9 januari 2006.

Sveaskog invigde den 5 oktober 2005 Ekopark Ridö-Sundbyholmsarkipelagen på den del av naturreservatet som ägs av Sveaskog, vilket är större delen av området. Området ingår även i området "Asköviken-Sörfjärden" som i november 2001 fördes upp på listan över våtmarker av internationell betydelse enligt den s.k. våtmarkskonventionen (Ramsar-konventionen).

Eftersom nuvarande skötselplan inte överensstämmer med Natura 2000 och dessutom är föråldrad har Länsstyrelserna tagit fram ett nytt beslut och en ny skötselplan i samarbete med Sveaskog.

Länsstyrelserna bedömer att Natura 2000-områdenas tillstånd kommer att gynnas av revideringen av naturreservatsbeslutet. Länsstyrelserna finner att det finns

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

synnerliga skäl att med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken upphäva det tidigare beslutet och fatta ett nytt beslut om naturreservat med ovan nämnda syfte. Naturreservatet skall omfatta samma geografiska område som tidigare beslut.

Området ligger i värdetrakten Mälaronrådet som är utpekad bl.a. i "Strategi för formellt skydd av skog i Västmanlands län" och motsvarande i Södermanlands län. Värdetraktens naturvärden är främst kopplade till ädellövskog, triviallövskog med ädellövinslag och hagmarker med ädellövträd. Ridö-Sundbyholms-arkipelagen utgör ett bra exempel på en stor sammanhängande mälarskärgård, med mycket höga bevarandevärden. Områdets insjöskärgård och strandnära skogar med blandädellövskogar och hagmarksmiljöer med jätteträd har biologiska värden som är av unik karaktär och av stor internationell betydelse. Detta märks bland annat på den höga artrikedomen och att det i området finns fynd av flera arter sällsynta arter som har sina största populationer i Mälaronrådet.

Läget i Mälaren mellan Västerås och Eskilstuna i kombination med den omväxlande naturen, kulturlandskapet och de många skyddade vikarna och sunden gör att området är attraktivt för det rörliga friluftslivet. I området finns ett antal båtklubbar som har permanenta anläggningar i området.

Utförligare beskrivningar av reservatets bevarandevärden återfinns i skötselplanen (bilaga 4).

Viktiga förutsättningar för att bevara dessa naturvärden är hävd genom bete och/eller slåtter, samt skogliga åtgärder för att bevara och återskapa ljusa lövskogar med hög andel ädellövträd samt stort inslag av grova träd och död ved.

Området är av riksintresse för naturvården och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Öarna Bredgrund och Stråholmen med omgivande vatten i Södermanlands län är även av riksintresse för kulturmiljövården och ingår i riksintresset "Kafjärdenområdet" enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Reservatet ingår även i ett område, Mälaren med öar och strandområden, som enligt 4 kap. 2 § miljöbalken utpekats som ett område där turismens och friluftslivets intressen särskilt skall beaktas enligt 4 kap 8 § miljöbalken.

Länsstyrelserna har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att de reviderade föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ärendets handläggning

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsvårdsstyrelsen, samt enligt 25 § nämnda förordning med Eskilstuna, Strängnäs och Västerås kommuner.

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

Konsekvensutredning

Länsstyrelserna har enligt 27 § verksförordningen (1995:1322) utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning. Ekonomistyrningsverket har lämnats tillfälle att yttra sig i frågan och om konsekvensutredningen.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark och vatten har enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. förelagts att inom en tid av sex veckor framställa eventuell erinran mot revideringen av naturreservatet Ridö-Sundbyholmsarkipelagen. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till flera myndigheter och organisationer.

Remissyttranden

Polismyndigheten i Västmanlands län, Strängnäs kommun, Västmanlands Orienteringsförbund och Sjöfartsverket har samtliga svarat att de inte har något att erinra mot förslaget om revidering. SGU avstår att yttra sig i frågan.

Sveaskog konstaterar att den reviderade skötselplanen i stort går i linje med de diskussioner som förts under utvecklingsfasen av såväl ekoparksplanen som bevarandeplanen och skötselplanen. Sveaskog har i sitt yttrande framfört en del synpunkter, dessa har diskuterats separat och en överenskommelse har uppnåtts.

Åsmund Klemmestad, arrendator på Ridön, är i huvudsak nöjd med förslaget men anser att det rika kulturarvet borde belysas mera i utredningen.

Håkan Aniansson, ägare till Alholmen och Bäncklädet, vill inte att dessa öar ska ingå i naturreservatet med hänvisning till att han inte fått någon ersättning för intrånget. Länsstyrelsen i Södermanlands län avser hantera frågan i ett separat ärende.

Västerås kommun ställer sig positiva till en revidering av beslut och skötselplan och har inkommit med förslag på tillägg till skötselplanens generella skötselåtgärder.

Eskilstuna Naturskyddsförening, Föreningen Sörmlandsentomologerna, Ornitologiska klubben i Eskilstuna samt Naturskyddsföreningen i Södermanlands län har inkommit med likalydande svar. Inledningsvis anser de att skötselplanens beskrivningsdel är insiktsfullt och förtjänstfullt formulerad. De anser att skötselplanen saknar en ekologisk målbild för området, men anser att de syften som anges kan resultera i att målet att utveckla och vidmakthålla ett landskap med unika egenskaper nås. I övrig har de lämnat en rad synpunkter på delområdena.

Samtliga remisser förvaras i akten hos Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

Upplysningar

Skogliga åtgärder i den del av reservatet som inte omfattas av det område som betecknats som "skog där skogsbruk är förbjudet enligt föreskrift A2" har reglerats den 26 mars 2008 genom ett naturvårdsavtal mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen. Naturvårdsavtalet gäller i 50 år. Genom detta naturvårdsavtal gör Sveaskog en frivillig avsättning av all skog i det berörda området. Här avstår Sveaskog från rätten att inom området göra avverkningar eller på annat sätt genomföra skogsvårdsåtgärder i vidare omfattning än som följer av målklassning och hänsynsnivåer i den gällande ekoparksplanen. Eventuella ändringar i ekoparksplanen får inte innebära att hänsynsnivån i enskilda avdelningar sänks och får inte heller innebära byte till en målklass med lägre hänsynsnivå. Vidare förbinder sig Sveaskog att aktivt arbeta för de övergripande ekologiska målbilder som framgår av ekoparksplanen.

Natura 2000

Livsmiljöer som är utpekade enligt Natura 2000 skall uppnå eller bibehålla ett gynnsamt bevarandetillstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder som kan orsaka betydande störning på områdets livsmiljöer, kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken sedan den 1 juli 2001. Tillstånd krävs dock ej för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln av området.

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelserna med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelserna helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Kungörelse

Beslut om kungörelse, se bilaga 5.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 6. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart.

Datum
2008-05-20

Dnr
511-8689-05
511-10362-2007

I ärendets slutliga handläggning har i Västmanlands län deltagit landshövding Mats Svegfors, beslutande, och naturvårdshandläggare Lena Strömvall, föredragande, samt länsråd Håkan Eriksson chef för natur- och kulturmiljöenheten Anna Olofsson länsassessor Torsten Eriksson arkitekt Gun Törnblad antikvarie Liselott Blombäck naturvårdshandläggare Carl Hanson

I ärendets slutliga handläggning har i Södermanlands län deltagit landshövding Bo Könberg, beslutande, och naturvårdshandläggare Trine Haugset (från 2008-01-01), föredragande, samt chef för naturvårdsenheten Greger Nordlöf naturvårdshandläggare Camilla Åhrlund (t.o.m. 2007-12-31)

Mats Svegfors

Bo Könberg

Lena Strömvall

Trine Haugset

1. Beslutskarta över områdesgräns och förvaltare
2. Beslutskarta över skyddad skog
3. Beslutskarta över ortsnamn, tomtmark och båtklubbar
4. Skötselplan
5. Beslut om kungörelsedelgivning
6. Hur man överklagar